



Briuselis, 2014 05 13
COM(2014) 263 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

**Didesnis privačiojo sektoriaus vaidmuo siekiant integracinio ir tvaraus augimo
besivystančiose šalyse**

1. ĮVADAS

1.1. Privačiojo sektoriaus vaidmuo skatinant vystymąsi

Plačiai pripažįstama, kad turėti deramą darbą yra geriausias būdas išbristi iš skurdo. Besivystančiose šalyse privačiąjame sektoriuje sukuriami apie 90 proc. darbo vietų, todėl tai pagrindinis partneris kovojant su skurdu. Jis taip pat būtinas kaip investuotojas į tvarią žemės ūkio gamybą, kad pasauliui pavyktų susidoroti su iššūkiu iki 2050 m. maistu aprūpinti 9 milijardus žmonių. O diegiant inovacijas ir investuojant į mažai anglies dioksido išskiriančias technologijas ir efektyviu išteklių naudojimu pagrįstus sprendimus, jis atliks esminį vaidmenį pereinant prie įtraukiosios ekologiškos ekonomikos. Atsižvelgiant į privačiojo sektoriaus potencialą kurti integracinį ir tvarų augimą besivystančiose šalyse, privačiojo sektoriaus suinteresuotosios šalys, įskaitant įmones, finansinius tarpininkus, asociacijas ir darbuotojų bei darbdavių organizacijas, vis aktyviau dalyvauja vystymosi srityje, tiek kaip finansavimo šaltinis, tiek kaip valdžios institucijų, nevyriausybinių organizacijų (NVO) ir paramos teikėjų partneriai.

1.2. Europos Sąjungos parama privačiojo sektoriaus plėtrai. Pasiekimai ir patirtis

Europos Komisija glaudžiai bendradarbiauja su besivystančių šalių vyriausybėmis, padėdama joms rengti ir įgyvendinti politikos priemones, kuriomis remiama privačiojo sektoriaus plėtra. Ji teikia didelį dotacijų finansavimą įvairiose srityse, įskaitant reglamentavimo reformas, gebėjimų ugdymą ir verslo plėtros paslaugų teikimą, ypač daug dėmesio skirdama vietos labai mažoms, mažosioms ir vidutinėms įmonėms remti. Per pastarąjį dešimtmetį Komisijos parama privačiojo sektoriaus plėtrai vidutiniškai siekė 350 mln. EUR per metus. Kartu su valstybių narių parama vystymuisi ir privačiomis investicijomis ES tampa pagrindiniu veikėju remiant vietos privačiojo sektoriaus plėtrą šalyse partnerėse. Sukūrus regionines derinimo priemones, Komisija taip pat pradėjo plėtoti naujas priemones, privačiojo sektoriaus plėtros tikslams įgyvendinti. Strategiškai panaudodama dotacijas Komisija gali pritraukti papildomą finansavimą vystymuisi – investicijoms į infrastruktūrą – ir sudaryti galimybę gauti finansavimą labai mažoms, mažosioms ir vidutinėms įmonėms. ES taip pat pradėjo naudoti naujoviškas finansines priemones, pvz., garantijas, skirtas skatinti komercinius bankus teikti paskolas MVI, ir rizikos kapitalą investicijoms į fondus, kurie suteikia paskolas arba investuoja į MVI efektyvaus energijos vartojimo projektus. Derinimo didinimas bendradarbiaujant su vystymosi finansavimo institucijomis taip pat sudaro sąlygas privačiam sektoriui dalyvauti kaip finansavimo šaltiniui. Komunikate aprašomi sėkmingi ankstesnės ES paramos privačiojo sektoriaus plėtrai pavyzdžiai, kurie gali paskatinti būsimus veiksmus.

Neseniai atlikus 2004–2010 m. ES paramos privačiojo sektoriaus plėtrai vertinimą¹ patvirtintas svarbus Komisijos indėlis į privačiojo sektoriaus plėtrą šalyse partnerėse ir nustatyti būdai, kaip pagerinti būsimas programas ir strategijas, įskaitant: i) labiau pabrėžti deramų darbo vietų kūrimą; ii) įtraukti privačiojo sektoriaus dalyvavimą į ES paramos veiklą; iii) veiksmingiau remti daugiasektorinius klausimus, pvz., „Deramo darbo darbotvarkę“, moterų ir jaunimo užimtumą, žmogaus teises, ir iv) didinti paramos privačiojo sektoriaus plėtrai veiklos veiksmingumą ir poveikį gerinant diagnostiką ir rezultatų vertinimą.

¹ Žr. http://ec.europa.eu/europeaid/how/evaluation/evaluation_reports/2013/1317_docs_en.htm.

2. STRATEGINĖ PROGRAMA PRIVAČIOJO SEKTORIAUS VAIDMENIUI STIPRINTI, SIEKiant INTEGRACINIO IR TVARAUS AUGIMO

Remiantis ankstesniais pasiekimais bei patirtimi ir atsižvelgiant į konsultacijų su suinteresuotosiomis šalimis² metu gautus atsiliepimus, šiuo komunikatu siūloma strateginė programa privačiojo sektoriaus vaidmeniui stiprinti, siekiant integracinio ir tvaraus augimo. Ją sudaro du lygmenys, kuriais, ES manymu, ji gali duoti papildomos naudos ir veiksmingai papildyti valstybių narių, vystymosi finansavimo institucijų ir kitų vystymosi partnerių veiksmus.

Kalbant apie paramą privačiojo sektoriaus plėtrai, Komisija nori išlikti svarbi vyriausybių ir verslo tarpininkavimo organizacijų besivystančiose šalyse partnerė, kad remtų palankios verslui aplinkos kūrimą ir plėtotų vietos įmones, kurios yra pasirengusios kurti deramas darbo vietas, generuoti viešąsias pajamas ir pasinaudoti pasauliniu mastu integruotų rinkų teikiamomis galimybėmis³. Tai darydama Komisija ieškos naujų būdų, kaip pasinaudoti privačiojo sektoriaus kaip finansavimo partnerio, įgyvendinimo atstovo, patarėjo ar tarpininko potencialu, kad ES parama būtų teikiama veiksmingiau ir efektyviau, ne tik vietos privačiojo sektoriaus plėtros srityje, bet ir kitose ES vystomojo bendradarbiavimo srityse, pavyzdžiui, tvarios energijos, tvaraus žemės ūkio ir žemės ūkio verslo, skaitmeninės ir fizinės infrastruktūros, ir ekologiško bei socialinio sektorių.

Siūlomoje strateginėje programoje į privatųjį sektorių žvelgiama ne vien kaip į vystomojo bendradarbiavimo partnerį – į programą taip pat bus įtraukti veiksmai ir priemonės, kuriais siekiama padėti privačiajam sektoriui pasiekti teigiamų plėtros rezultatų, įgyvendinant pagrindines verslo strategijas. Tai reiškia, kad Komisija ketina atlikti svarbesnį vaidmenį remdama pačių bendrovių įsipareigojimą siekti plėtros, pavyzdžiui, skatindama atsakingą investavimą besivystančiose šalyse arba tvarias tiekimo grandines ir gamybos modelius.

Ši strateginė programa atspindi ES paramos vystymuisi programavime 2014–2020 m., susijusiam su nacionalinėmis ir regioninėmis privačiojo sektoriaus plėtros strategijomis, kaip antai bendru AKR ir ES darbu rengiant naują bendradarbiavimo programą, skirtą privačiojo sektoriaus plėtrai AKR šalyse; teminių programų, kuriomis siekiama spręsti privačiojo sektoriaus dalyvavimą kaip daugiasektorinį klausimą, lygmeniu; ir sektorių priemonėse, skirtose įtraukti bendradarbiavimą su privačiuoju sektoriumi žemės ūkio, tvarios energijos ir infrastruktūros srityse arba ekologiškos ekonomikos ir socialiniame sektoriuose.

2.1. Privačiojo sektoriaus vaidmens stiprinimo ES vystomojo bendradarbiavimo srityje principai

Teikiant ES paramą privačiojo sektoriaus plėtrai ir bendradarbiaujant tiek su vietos, tiek su tarptautinio lygmens privačiuoju sektoriumi bus vadovaujama aiškiais principais, kurie papildys paramos veiksmingumo principus ir taip pat yra skirti paskatinti ES valstybių narių, finansų įstaigų ir kitų ES vystymosi partnerių pastangas.

² Konsultacijos dėl šiam komunikatui svarbių klausimų su ES valstybėmis narėmis, šalių partnerių vyriausybėmis, vietos valdžios institucijomis ir vietos privačiojo sektoriaus atstovais, socialiniais partneriais ir NVO vyko nuo 2013 m. lapkričio mėn. iki 2014 m. vasario mėn.

³ Šios intervencijos yra glaudžiai susijusios su prekybos ir vystymosi srities veikla, kuri jas papildė ir kuri yra išdėstyta 2012 m. komunikate „Prekyba, augimas ir vystymasis“ [KOM(2012) 22 galutinis].

- ***Sutelkti dėmesį į darbo vietų kūrimą, socialinę įtrauktį ir skurdo mažinimą.*** Programos ir partnerystė turi būti parengtos taip, kad padėtų sumažinti skurdą, pavyzdžiui, kuriant deramas darbo vietas, sudarant geresnes darbo sąlygas, laipsniškai pereinant nuo neoficialios prie oficialios ekonomikos arba daugiau ekonominių galių suteikiant moterims ir mergaitėms, jaunimui ir pažeidžiamų asmenų grupėms.
- ***Taikyti diferencijuotą požiūrį į privatųjį sektorių.*** Privačiojo sektoriaus veikla gali būti įvairių formų ir tai turės įtakos ekonominiam vystymuisi įvairiais būdais. Privatusis sektorius yra labai įvairus – nuo verslių asmenų iki didelių daugiašalių bendrovių ir finansų įstaigų; nuo įmonių, kuriančių akcininkų turto vertę, iki į žmones orientuotų socialinių įmonių, kooperatyvų ir darbuotojų bei darbdavių organizacijų. Jie gali veikti vietos, nacionaliniu, regioniniu ar tarptautiniu lygiu, kaimo ar miesto vietovėse, oficialiame ar neoficialiame sektoriuje ir labai skirtingose šalyse. Kiekvienam iš šių privačiojo sektoriaus subjektų reikalingos skirtingos sąlygos ir paskatos prisidėti prie vystymosi, o tam būtina taikyti diferencijuotą požiūrį į jų paramą ir dalyvavimą vystymosi labui.
- ***Sukurti galimybes pasitelkiant rinka pagrįstus sprendimus.*** Paramos teikėjų intervencijomis neturėtų būti iškraipoma rinka, tačiau daugiau dėmesio turi būti skiriama vystymosi paramos potencialo išnaudojimui, siekiant paskatinti rinkos plėtrą šalyse partnerėse. Kol kas dar nepanaudotas potencialas kurti verslo galimybes vietos verslininkams įgyvendinant programas, pagal kurias taikomas rinka pagrįstas požiūris į jų teikiamą paramą, pavyzdžiui, bendradarbiaujant su vietos įmonėmis kaip įgyvendinimo partnerėmis ar darbų ir paslaugų teikėjomis, arba socialinėse programose, renkantis pinigų pervedimą, o ne paramą natūra, nes pirmasis būdas teikia papildomą naudą – skatina perkamąją galią ir tokiu būdu mažas pajamas gaunančių gyventojų paklausą.
- ***Atitikti aiškius kriterijus, teikiant tiesioginę paramą privačiojo sektoriaus subjektams.*** Nors oficiali parama vystymuisi yra aiškiai pateisinama intervencijai makro ir mezo lygiu, ji galėtų būti veiksminga ir mikro lygiu, siekiant paspartinti vietos įmonių plėtrą arba įveikti rinkos nepakankamumą arba neoptimalias investicines situacijas. Tačiau siekiant užtikrinti vystymosi poveikį ir tvarumą, išvengti rinkos iškraipymų ir sumažinti riziką reputacijai ir pasitikėjimo riziką, priimant sprendimus dėl paramos įmonėms ar finansų tarpininkams teikiant tiesiogines dotacijas ar subsidijuojamas verslo plėtros paslaugas, ar garantijų, draudimo ar koncesijų finansavimo forma, turi būti taikomi aiškūs kriterijai. Europos Komisija parengė kriterijų rinkinį, skirtą palengvinti tokių sprendimų priėmimą. Jais papildomos taisyklės, nustatytos Komisijos finansiniuose reglamentuose⁴, ir jie yra iš esmės suderinti su kitų vystymosi partnerių taikomais standartais (žr. 1 interą).
- ***Atsižvelgti į skirtingas vietos sąlygas ir pažeidžiamumo situacijas.*** Siekiant užtikrinti didžiausią poveikį ir ekonominę ES paramos naudą, labai svarbu atsižvelgti į skirtingas šalių sąlygas, rengiant paramą privačiojo sektoriaus plėtrai ir nustatant prioritetus pagal šalių partnerių poreikius, vystymosi etapą bei pažeidžiamumą. Konkretus požiūris ypač būtinas remiant nestabilias ir konfliktų ištiktas šalis, kurioms skubiai reikia darbo vietų ir ekonominių galimybių, kad jos galėtų atkurti socialinę sanglaudą, taiką ir politinį stabilumą.

⁴ Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas Nr. 966/2012 ir Komisijos deleguotasis reglamentas Nr. 1268/2012 dėl minėto reglamento taikymo taisyklių.

- ***Ypač daug dėmesio skirti rezultatams.*** Paramą privačiojo sektoriaus plėtrai ir partnerystę visais lygmenimis turi papildyti pastangos gerinti rezultatų vertinimą ir priemonių poveikio vystymuisi vertinimą.
- ***Stebėti politikos sričių suderinamumą srityse, turinčiose poveikio privačiam sektoriui šalyse partnerėse.*** Be užtikrinimo, kad ES politinės priemonės neturėtų neigiamo poveikio šalių partnerių vystymosi galimybėms, svarbiu prioritetu išliks glaudus atitinkamų Komisijos tarnybų veiklos koordinavimas, taip pat su ES valstybėmis narėmis, siekiant užtikrinti visapusišką ES požiūrį ir kad vystymosi bei kitų susijusių sričių ES politika būtų tarpusavyje suderinta ir papildytą viena kitą. 2012 m. Komisijos komunikate dėl prekybos, augimo ir investicijų⁵ aprašyti metodai, kurie rodo, kaip tai įgyvendinama prekybos ir investavimo politikos srityse.

1 intarpas. Privačiojo sektoriaus subjektų rėmimo kriterijai

- (1) **Išmatuojamas vystymosi poveikis.** Parama privačiai įmonei ar finansų tarpininkui turi ekonomiškai efektyviai prisidėti prie vystymosi tikslų, pvz., darbo vietų kūrimo, ekologiško ir integracinio augimo ar platesnio skurdo mažinimo. Tam būtinas tikslų ir rezultatų skaidrumas, taip pat atitinkama stebėsena, vertinimas ir rezultatų vertinimo priemonės.
- (2) **Papildomumas.** Be viešosios paramos privati įmonė nesiiimtų veiksmo arba investicijų arba to nedarytų tuo pačiu mastu, tuo pačiu metu, toje pačioje vietoje arba laikydamasi tų pačių standartų. Remiami veiksmai neturėtų išstumti privačiojo sektoriaus arba pakeisti kito privataus finansavimo.
- (3) **Neutralumas.** Parama neturėtų iškreipti rinkos ir turėtų būti skiriama taikant atvirą, skaidrią ir sąžiningą sistemą. Ji turėtų būti laikino pobūdžio ir turėtų būti taikoma aiškiai apibrėžta pasitraukimo strategija. Parama, pagrįsta rinkos nepakankamumu ir dėl to kylančia rizika, neturėtų trukdyti reglamentavimo reformos pastangoms įveikti rinkos nepakankamumo priežastis.
- (4) **Bendri interesai ir bendras finansavimas.** Partnerystė su privačiuoju sektoriumi turi būti pagrįsta ekonominiu efektyvumu, bendrais interesais ir tarpusavio atskaitomybe už rezultatus. Bendro projekto rizika, išlaidos ir nauda turi būti paskirstytos sąžiningai.
- (5) **Parodomasis poveikis.** Remiamu veiksmu reikėtų siekti aiškaus parodomojo poveikio, kuriuo skatinama rinkos plėtra, suburiant kitus privačiojo sektoriaus subjektus, kad vystymosi rezultatai būtų kartojami ir plėtojami.
- (6) **Socialinių, aplinkos apsaugos ir mokesčių standartų laikymasis.** Paramą gaunančios privačios įmonės turi įrodyti, jog jų veikla atitinka aplinkosaugos, socialinius ir mokesčių standartus, įskaitant pagarbą žmogaus ir čiabuvių teisėms, deramo darbo, tinkamo įmonių valdymo ir konkrečiam sektoriui taikomas normas.

⁵ KOM(2012) 22 galutinis.

2.2. Parama privačiojo sektoriaus plėtrai būsimame ES vystomajame bendradarbiavime

2.2.1. Sukurti verslo aplinką, palankią privačiojo sektoriaus iniciatyvai

Parama verslo ir investicijų aplinkai gerinti, ypač labai mažoms, mažosioms ir vidutinėms įmonėms, ir verslo tarpininkavimo ir paramos organizacijų stiprinimas išliks svarbiausi ES paramos privačiojo sektoriaus plėtrai ramsčiai. Šis požiūris gali tapti veiksmingesnis pagerinus šalių ir sektorių diagnostikos reformų prioritetų nustatymui kokybę ir įtraukus privatųjį sektorių į politikos formavimo lygmens viešojo ir privačiojo sektorių dialogą, orientuotą į veiksmus. Komisija taip pat siekia prisidėti prie esamų politikos formavimo priemonių, skirtų vertinti ir lyginti verslo aplinkos kokybę įvairiose šalyse, tobulinimo.

Siekdama veiksmingai suderinti verslo aplinkos reformas su parama kitiems investavimo aplinkos aspektams, kaip antai finansų rinkos plėtrai, prekybos lengvinimui, migracijos valdymui ir teisminių institucijų stiprinimui, Komisija sieks savo teikiamos paramos privačiojo sektoriaus plėtrai, pagalbos prekybai darbotvarkės, biudžetinės paramos ir susijusio politinio dialogo su šalimis partnerėmis sąveikos. Komisija pripažįsta, kad kuriant nacionalines institucijas ir teisinės sistemas, kurios sudarytų sąlygas rinkoms tapti veiksmingesnėmis ir sąžiningesnėmis, partnerių vyriausybėms reikia gero valdymo ir įsipareigojimo. Ji yra pasirengusi suteikti paramą, kuomet yra politinė valia įgyvendinti reformas kartu su pastangomis įgyvendinti tarptautiniu mastu sutartas normas ir gaires, pavyzdžiui, Jungtinių Tautų konvenciją prieš korupciją. Taip pat ji geriau pasinaudos politinė ekonomikos analize rengdama privačiojo sektoriaus plėtos programas.

Paragvajuje ES finansuojama **Ekonominės integracijos programa** parėmė iniciatyvą sukurti „vieno langelio“ principą eksportui, kurią įgyvendinus visa administracinių procedūrų, būtinų eksportuojant mėsą, trukmė sutrumpėjo nuo 40 dienų iki 50 minučių, o nuo 2004 m. į eksportą orientuotų įmonių skaičius padidėjo 500 proc., todėl reikšmingai išaugo eksportas.

Tunise buvo nepakankamai išplėtotą mikrofinansų pramonę – apie 300 000 klientų aptarnavo tik du finansinių paslaugų teikėjai. **Politinio dialogo** su ES dėka ir įgyvendinant iki revoliucijos pradėtą **bendrą paramos teikėjų biudžetinės paramos** sistemą, 2011 m. vyriausybė, laikydama geriausios tarptautinės praktikos, įvykdė nacionalinės mikrofinansų pramonės teisinės ir reguliavimo sistemos reformą, kad nauji veiklos vykdytojai galėtų patenkinti išaugusią pažeidžiamų asmenų grupių mikrofinansų paklausą (apie 700 000 klientų).

Privačiojo sektoriaus augimo suvaržymus gali nulemti ne tik bendra verslo aplinka, bet ir pramonės šakai ar atskiriems sektoriams būdingos paramos infrastruktūros spragos. Ne kiekvienas ekonomikos sektorius ar pramonės šaka turi tokias pačias galimybes padidinti našumą ir sukurti deramas darbo vietas. Parama šalių partnerių vyriausybėms turėtų būti skatinama ne vien politinės paklausos, bet taip pat remtis tinkama šalies neatskleisto santykinio pranašumo analize. Pirmenybę reikėtų teikti suvaržymų šalinimui tuose sektoriuose, kurie turi didžiausią potencialą prisidėti prie privačiuoju sektoriumi paremto augimo ir deramų darbo vietų kūrimo konkrečioje šalyje.

Pramonės branduoliai gali būti daug žadantis būdas sukurti strategines sąjungas, siekiant teikti sektorines paramos paslaugas ir galimybes pasinaudoti pasaulinėmis vertės grandinėmis. Tinkamos ir nuspėjamos konkrečiai pramonės šakai būdingos reglamentavimo sistemos taip

pat būtinos tam, kad būtų galima teikti veiksmingus ir tvarius rinka pagrįstus sprendimus, susijusius su kaimo vietovių elektrifikavimu, tvaria miesto energetika ar galimybėmis gauti finansavimą ir infrastruktūros paslaugas, pavyzdžiui, mobiliojo ryšio, vandens tiekimo, transporto, energetikos ir aprūpinimo būstu.

1 veiksmas. Finansuoti konsultavimo paslaugas ir šiuolaikines politikos formavimui skirtas diagnostikos priemones, siekiant padėti vyriausybėms ir verslo tarpininkavimo organizacijoms pagerinti šalies verslą reglamentuojančius teisės aktus ir jų vykdymo užtikrinimą, siekiant padidinti teisinį tikrumą, gerinti verslo aplinką ir sumažinti verslo sąnaudas.

2.2.2. Didinti paramą labai mažoms, mažosioms ir vidutinėms įmonėms oficialiame ir neoficialiame sektoriuose

Įgyvendinant makro lygmens ir sektorių intervencijas, kuriomis siekiama gerinti verslo aplinką, būtina papildomai teikti paramos paslaugas mezo ir mikro lygiais, siekiant padidinti našumą ir paspartinti investicijas į deramų darbo vietų kūrimą. Bus akcentuojama parama labai mažoms, mažosioms ir vidutinėms įmonėms, kurios atlieka ypač svarbų vaidmenį kuriant darbo vietas ir didinant našumą bei gerinant darbo sąlygas neoficialioje ekonomikoje. Teikdama paramą įmonių plėtrai, Komisija sieks kiek įmanoma naudotis esamais verslo tarpininkais ir paslaugų teikėjais, taip atsižvelgdama į patirtį, įgytą kuriant nuosavas paramos struktūras, kurių administravimo išlaidos yra didelės. Ji skatins rinka pagrįstą požiūrį, pagal kurį reikalaujama, kad privačiojo sektoriaus paramos gavėjai pasidalytų gautos paslaugos išlaidas.

Komisijos patirtis remiant Europos MVĮ galėtų būti naudingas pavyzdys, taip pat ir besivystančiose šalyse. Pavyzdžiui, Europos įmonių tinklo teikiama viešoji parama taip pat gali būti naudojama kaip modelis skatinant MVĮ bendradarbiavimą besivystančiose šalyse. Europos įmonės gali prisidėti prie įmonių plėtros šalyse partnerėse, įtraukdamos vietas labai mažas, mažąsias ir vidutines įmones į savo tiekimo grandines, ypač žemės ūkio ir žemės ūkio maisto produktų sektoriuose, taip pat perduodamos technologijas, pvz., ekologinių inovacijų ar atsinaujinančių energijos išteklių sprendimus. Komisija taip pat bendradarbiauja su viešųjų finansų institucijomis įgyvendinant programas, pavyzdžiui, ERPB smulkaus verslo iniciatyvą, pagal kurią ES lėšos naudojamos konsultavimo paslaugoms, pritaikytoms konkreitiems sektoriams ir šalims. Taip pat būtina skatinti didesnę Šiaurės–Pietų įmonių bendradarbiavimą, pavyzdžiui, sudaryti partnerystės susitarimus dėl įgūdžių lavinimo ir mokymo darbo vietoje. Be to, Komisija pasinaudos savo vystomuoju bendradarbiavimu su šalimis partnerėmis, siekdama stiprinti nacionalinį profesinį švietimą ir mokymo sistemas, atitinkančius darbo rinkos poreikius ir oficialių bei neoficialių įmonių įgūdžių poreikius.

Vykdant **Įmonių augimo programą** ir programą „Įmonių konsultavimo paslaugos“ (*Enterprise Growth Programme and Business Advisory Services, EGP-BAS*) teikiamos konsultavimo paslaugos MVĮ iš Rytų partnerystės šalių, siekiant joms padėti kurti ir gerinti savo verslą. Šiandien šia parama yra pasinaudojusios per 600 MVĮ, ir pasiekta ypač gerų rezultatų – po metų 90 proc. iš jų savo apyvartą padidino vidutiniškai 43 proc.

Tanzanijoje **Prekybos ir žemės ūkio rėmimo programa** padėjo pagerinti kokybės standartus ir 50 proc. padidinti našumą arbatos ir kavos vertės grandinėse. Be geresnių galimybių patekti į tarptautines rinkas, smulkiųjų ūkininkų grynosios pajamos padidėjo bent 20 proc., o tai turėjo tiesioginio poveikio namų ūkių turtui, galių moterims suteikimui, geresniam vaikų švietimui ir geresniam aprūpinimui maistu.

Apskaičiuota, kad maždaug 60–80 proc. įmonių besivystančiose šalyse yra neoficialios įmonės. Jos sudaro didžiulį augimo ir darbo vietų kūrimo potencialą, ir tai, kad jos veikia ne pagal oficialiąją teisę, neturi tapti kliūtimi joms gauti paramą plėtrai. Būtinės įvairios priemonės, norint, viena vertus, padidinti paskatas pereiti prie oficialios ekonomikos, pagrįstas veiksmingomis institucijomis, teisės sistemomis ir apsaugotomis nuosavybės teisėmis, visų pirma, žemės, kurią galima naudoti kaip užstatą už paskolas. Kita vertus, reikia imtis priemonių siekiant pagerinti našumą ir darbo sąlygas neoficialiame sektoriuje, sukuriant saugesnę darbo aplinką ir užtikrinant lengvesnį patekimą į rinkas, galimybes gauti finansavimą, naudotis infrastruktūra ir socialinėmis paslaugomis. Vienas naudingas būdas teikti paramą – rengti mokymus neoficialioms paramos organizacijoms, pavyzdžiui, gamintojų asociacijoms ir tarpusavio pagalbos organizacijoms, kurių nariai yra jų savininkai, ir stiprinti jų gebėjimus. Kooperatyvai, socialinės įmonės ir kitų formų į žmones orientuotos įmonės dažnai pirmąją užtikrinant deramas darbo vietas, tvarų pragyvenimą ir įtraukius socialinių problemų sprendimo būdus.

2 veiksmas. Bendrai finansuoti rinka pagrįstas priemones labai mažoms, mažosioms ir vidutinėms įmonėms, skirtas gauti verslo paramos paslaugas iš vietos teikėjų, įskaitant verslo tarpininkavimo organizacijas, verslo inkubatorius, neoficialias savitarpio pagalbos organizacijas ir kooperatyvus, siekiant padidinti valdymo įgūdžius, technologinę praktinę patirtį ir rinkos sąsajas labai mažoms, mažosioms ir vidutinėms įmonėms oficialiame ir neoficialiame sektoriuose.

3 veiksmas. Remti bendrovių sąjungas ir susijusius mokymo paslaugų teikėjus, siekiant parengti ir įdiegti paklausa paremtas techninio ir profesinio švietimo bei mokymo programas.

2.2.3. Suteikti daugiau galių moterims kaip verslininkėms ir darbuotojoms

Teikdama paramą labai mažoms, mažosioms ir vidutinėms įmonėms bei kurdama palankias sąlygas jų plėtrai, Komisija ypatingą dėmesį skirs moterų verslumui ir užimtumui. Paprastai besivystančių šalių verslo bendruomenėse yra per mažai moterų. Dažnai moterų galimybės pradėti verslą, valdyti turtą ir žemę arba gauti kreditą kliūdo teisiniai skirtumai, kaip traktuojami vyrai ir moterys, taigi tai yra didžiausia kliūtis lyčių lygybei. Komisija sieks lyčių lygybe paremto verslo reglamentavimo ir patenkinti konkrečius moterų kaip verslininkių bei darbuotojų mokymo ir paramos poreikius, siekdama užtikrinti, kad pastaruoju metu pagerėjęs mergaičių švietimas virstų realiomis ekonominėmis moterų galimybėmis.

2.2.4. Didinti galimybes gauti finansavimą ir stiprinti finansinę įtrauktį

Ribotos galimybės gauti kapitalo ir tinkamas finansines paslaugas – vienas didžiausių suvaržymų, ypač labai mažų, mažųjų ir vidutinių įmonių plėtrai. Komisija remia geresnes tiek namų ūkių, tiek labai mažų, mažųjų ir vidutinių įmonių galimybes gauti įvairias finansines paslaugas, pradedant tokiais veiksmais kaip finansinių tarpininkų gebėjimų stiprinimas ir

baigiant kapitalo suteikimu vietos bankams, siekiant finansuoti labai mažas, mažąsias ir vidutines įmones. Be to, būsimomis programomis daug dėmesio bus skiriama informacijos ir ryšių technologijų (IRT) naudojimui, kaip priemonei siekti finansinės neturtingųjų įtraukties, ypač Afrikoje, kur šios technologijos jau dramatiškai pakeitė finansinę situaciją. Ypač daug dėmesio taip pat bus skiriama į klientus orientuotiems modeliams, siekiant skatinti įtraukias kredito, taupymo, draudimo ir mokėjimo paslaugas, taip pat tam, kad perlaidos būtų pervedamos pigiau, greičiau ir saugiau, tuo pačiu sudarant sąlygas pelningam jų investavimui. Šią veiklą papildys parama, skirta sukurti tinkamą finansinę infrastruktūrą ir finansų sektoriaus reglamentavimo sistemą, siekiant užtikrinti klientų apsaugą, atsakingą finansavimą ir ilgalaikį finansų sistemos stabilumą.

Pietų Afrikoje gavus ES finansavimą vyriausybės nustatyta **Rizikos kapitalo priemonė** skatinama ekonomikoje dalyvauti mažai galimybių turinčius žmones, ypač daug dėmesio skiriant moterims; ja nuosavas arba kvazinuosavas kapitalas suteiktas 60 įmonių ir sukurta 7 000 naujų darbo vietų. „MX Metal Shoppe“, pavyzdžiui, gavo 200 000 EUR subordinuotą paskolą, kuri bendrovei padėjo pritraukti papildomą finansavimą naujai įrangai pirkti, apyvartiniam kapitalui ir pradinėms įsteigimo sąnaudoms padengti. Praėjus 18 mėnesių nuo įsteigimo buvo įdarbinti 52 nekvalifikuoti asmenys ir verslas yra pelningas ir greitai auga.

Per **AKR ir ES mikrofinansų programą** ES finansavo projektą, pagal kurį buvo stiprinami 12 mikrofinansų institucijų atokiose vietovėse 12 Užsachario Afrikos šalių ir Haityje gebėjimai. Be to, parama padėjo sukurti 14 naujų finansinių produktų, kaip antai, kreditus vandens talpykloms ir mokyklos mokesčiams, terminuotuosius indėlius ir pervedimo paslaugas. Buvo apmokyti per 750 mikrofinansų įstaigų darbuotojų, o 120 000 naujų klientų kaimo vietovėse pasinaudojo geresnėmis galimybėmis gauti naujoviškas finansines paslaugas.

ES dotacijų ir kitų vystymosi finansavimo šaltinių derinimas jau pasitvirtino kaip veiksminga priemonė padidinti galimybes gauti finansavimą, pavyzdžiui, pasitelkiant garantijų priemones ir mikrofinansų fondus. Didesnis dėmesys bus skiriamas moterų verslininkų finansavimui, bus siekiama palengvinti finansavimą socialinėms įmonėms ir didelio poveikio investicijoms⁶, taip pat pagerinti sąlygas gauti paskolas ir nuosavo kapitalo finansavimą MVĮ, kurios vadinamos „trūkstamu viduriu“, nes jų finansavimo poreikių paprastai netenkina nei mikrofinansų institucijos, nei tradiciniai bankai.

4 veiksmas. Strategiškai naudoti ES subsidijas, taip pat naudojant derinimo priemones, siekiant pagerinti galimybes gauti paskolas, nuosavo kapitalo finansavimą, garantijas ir ilgalaikį kapitalą labai mažoms, mažosioms ir vidutinėms įmonėms, taip pat didelės rizikos šalyse ir teikiant poveikį darantį finansavimą socialinėms įmonėms.

5 veiksmas. Didinti paramą įtraukiam finansavimui, ypatingą dėmesį skiriant finansiniam moterų, jaunimo ir kaimo gyventojų įtraukimui.

⁶ Pavyzdžiui, AKR regionui skirtu EIB poveikio finansavimo priemonių paketu, kuris parengtas pagal esamą AKR investicinę priemonę kaip naujas specialus 500 mln. EUR vertės skirsnis, siekiama paskatinti didelį poveikį vystymuisi ir pasiekti svarbiausią tikslą – mažinti skurdą, sprendžiant socialines ir aplinkos apsaugos problemas, su kuriomis susiduria AKR šalys, įskaitant deramų darbo vietų kūrimą, mažų ir kaimo įmonių tvarumą, klimato kaitą, apsirūpinimo maistu saugumą, galimybę naudotis pagrindiniais ištekliais, pvz., vandens ir energijos, taip pat ekonominę ir socialinę moterų ir jaunimo integraciją.

2.3. Įtraukti privačiojo sektoriaus plėtrą ir dalyvavimą į ES vystomąjį bendradarbiavimą

Galimybės sustiprinti privačiojo sektoriaus vaidmenį siekiant integracinio ir tvaraus augimo egzistuoja daugelyje ES paramos sričių. Privatusis sektorius atlieka svarbų vaidmenį žemės ūkio, žemės ūkio verslo, tvarios energijos, infrastruktūros ir socialiniame sektoriuose, jis taip pat svarbus aplinkos apsaugos, klimato kaitos, migracijos, rizikos valdymo⁷, žaliavų⁸, gamtinių išteklių, sveikatos apsaugos ir farmacijos, tvaraus turizmo ir mitybos srityse. Komisija, atsižvelgdama į partnerių vyriausybių politikos kryptis, plėtos būdus, kaip į paramos strategijas geriau integruoti privačiojo sektoriaus plėtos tikslus, ir nustatys būdus, kaip pasinaudoti privačiuoju sektoriumi kaip įgyvendinimo ir finansavimo partneriu šiose srityse.

Šiomis aplinkybėmis didesnė ES derinimo priemonių dalis galėtų būti skiriama finansinėms priemonėms, pavyzdžiui, paskoloms, garantijoms, rizikos pasidalijimo priemonėms ir nuosavo arba kvazinuosavo kapitalo priemonėms. Pagrindinis šių priemonių tikslas – paskatinti privačias investicijas, kurios pasitvirtino kaip finansiškai perspektyvios, tačiau nepritraukia pakankamai finansavimo iš rinkos šaltinių. Galimybės gauti finansavimą ir rizikos pasidalijimo priemonės besivystančiose šalyse taip pat yra svarbi sąlyga, kad ES investuotojai norėtų rizikuoti šiose rinkose. Tai ypač taikytina tokioms sritims kaip statyba, įskaitant transportą, komunalines paslaugas ir pastatus, kurioms būdingos didelės išankstinės investicijos, didelė rizika ir dažnai nesąžininga tarptautinė konkurencija, dėl kurios reikia imtis veiksmų, siekiant užtikrinti vienodas sąlygas.

2.3.1. Įtraukti privatųjį sektorių į tvarią energetiką

6 veiksmas. Teikti didesnę rizikos kapitalą per privačias investicijas į energijos vartojimo efektyvumą bei atsinaujinančiąją energiją ir kaimo vietovių elektrifikavimo projektus besivystančiose šalyse, vadovaujantis sėkmingu Pasaulinio energijos vartojimo efektyvumo ir atsinaujinančiosios energijos fondo (GEEREF) pavyzdžiu.

Sukurti rizikos pasidalijimo mechanizmą su Europos vystymosi finansavimo institucijomis, siekiant padidinti privačias investicijas į energetikos projektus.

2.3.2. Įtraukti privatųjį sektorių į tvarų žemės ūkį ir žemės ūkio verslą

7 veiksmas. Susieti ūkininkus su rinkomis, pasitelkiant rinka paremtus modelius, pavyzdžiui, iniciatyvas, parengtas pagal Išsamiąją Afrikos žemės ūkio plėtos programą.

Stiprinti žemės ūkio verslo MVĮ ir smulkiųjų ūkininkų gebėjimus ir gerinti jų galimybes gauti finansavimą, informaciją apie rinką ir technologijas.

Paspartinti tvarią vietos ir pasaulinę prekybą žemės ūkio produktais, remiant bendrovių, NVO, gamintojų, valdžios institucijų ir kitų suinteresuotųjų subjektų susivienijimus.

⁷ Žaliojoje knygoje dėl draudimo nuo gaivalinių ir antropogeninių nelaimių [COM(2013) 0213 final] pabrėžiamas draudimo vaidmuo padedant besivystančioms šalims, kurias labiausiai paveikia nelaimės, nustatyti veiksmingas nepaprastosis padėties priemonės.

⁸ Pagal 2008 m. „Žaliavų iniciatyvą“ [COM(2008) 699].

Plėtoti ir finansuoti rizikos valdymo priemonės, pavyzdžiui, draudimą nuo nelaimių, oro sąlygų ir kainų.

Remti įtraukia viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę ir verslo modelius, deramai pripažįstant tokius procesus kaip Neprivalomos atsakingo žemės ūkio struktūrų, žuvininkystės ir miškų valdymo gairės, atsakingas investavimas į žemės ūkį ir Afrikos žemės politikos iniciatyva.

2.3.3. *Įtraukti privatųjį sektorių į infrastruktūros sektorius*

8 veiksmas. Pritraukti privačiojo sektoriaus kapitalą ir žinias investicijoms į infrastruktūrą besivystančiose šalyse, pasitelkiant ES regionines derinimo priemones, pavyzdžiui, ES ir Afrikos infrastruktūros patikos fondą.

Siekti į ES viešųjų pirkimų procedūras įtraukti projektavimo, statybos ir valdymo sutartis, taip pat tvarumo ir gyvavimo ciklo sąnaudų sąvokas.

Skatinti bendradarbiavimą kuriant ir diegiant kosmoso technologijas, skatinančias tvarų vystymąsi, vykdant mokslinių tyrimų programas, perduodant technologijas, didinant pajėgumus ir įgyvendinant bendras verslo iniciatyvas, įskaitant palydovinės navigacijos infrastruktūros kūrimą ir Žemės stebėjimo paslaugų teikimą.

2.3.4. *Įtraukti privatųjį sektorių į ekologiškus sektorius*

9 veiksmas. Skatinti ekologišką verslą ir ekologiškų darbo vietų kūrimą, pasitelkiant pavyzdinę iniciatyvą SWITCH TO GREEN, paremtą teigiama Azijai skirtos programos SWITCH patirtimi, kurioje derinamas politinis dialogas dėl palankių sąlygų ekologiškų įmonių plėtrai ir naujoviškų projektų, kuriais remiamas tvarus vartojimas ir gamybos modeliai bei praktika šalyse partnerėse, bendras finansavimas.

Remti saugomų ir kitų pažeidžiamų biologinės įvairovės teritorijų valdymą, be kita ko, pagal teminę pavyzdinę iniciatyvą „Biodiversity for life“, kuria privatusis sektorius įtraukiamas į Mokėjimų už ekosistemų funkcijas sistemų, bendruomeninio gamtos išteklių valdymo ir viešojo bei privačiojo sektorių partnerystės planavimą ir įgyvendinimą.

2.4. Skatinti privačiojo sektoriaus dalyvavimą vystymosi labui

2.4.1. *Skatinti atsakingą verslo praktiką vykdant ES vystymosi politiką*

Per pastarąjį dešimtmetį tiek nacionalinės, tiek tarptautinės privačios investicijos į mažas ir vidutines pajamas gaunančias šalis išaugo daugiau nei tris kartus ir dabar sudaro daugiau kaip pusę besivystančių šalių turimų finansinių išteklių bei gerokai viršija oficialią paramą vystymuisi⁹. Net nedidelis privačių investicijų strategijų pokytis gali labai pakeisti šių investicijų poveikį besivystančioms šalims.

⁹ Komisijos komunikatas „Visa apimančio ir integruoto požiūrio į skurdo išnaikinimo veiksmų ir darnaus vystymosi finansavimą po 2015 m. koncepcija“ [COM(2013) 531].

ES įmonių socialinės atsakomybės (ISA) strategija¹⁰ suteikia gerą pagrindą atsakingam Europos įmonių dalyvavimui besivystančiose šalyse. Komisija skatina bendroves laikytis tarptautiniu mastu pripažintų gairių ir principų, įskaitant JT pasaulinį susitarimą, JT verslo ir žmogaus teisių pagrindinius principus, Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) trišalę principų deklaraciją dėl daugiašalių įmonių ir socialinės politikos, Socialinės atsakomybės gairių standartą ISO 26000 ir Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) rekomendacijas daugiašalėms įmonėms. Komisija siekia labiau teisėmis pagrįsto požiūrio, kuris apimtų visas žmogaus teises ES vystomajame bendradarbiavime, įskaitant paramą privačiojo sektoriaus plėtrai. Ji taip pat tikisi, kad visos bendrovės gerbs žmogaus teises. Bendrovės, kurios investuoja arba vykdo veiklą besivystančiose šalyse, turėtų užtikrinti, kad jų vykdoma politika būtų užkirstas kelias kyšininkavimui ir mokesčių vengimui, taip pat būtų įdiegtos sistemos, skirtos įvertinti riziką ir sumažinti galimą atvirkštinį poveikį, susijusį su jų vykdomos veiklos ir vertės grandinių žmogaus teisių, darbo, aplinkos apsaugos ir nelaimių aspektais, be kita ko, plėtojant konstruktyvų bendradarbiavimą su valdžios institucijomis, socialiniais partneriais ir NVO. Socialinių, aplinkos apsaugos ir mokesčių standartų laikymasis taip pat laikomas būtina išankstine sąlyga ES bendradarbiavimui su privačiuoju sektoriumi ar jam skiriant viešąją paramą. Atsakinga įmonių verslo praktika bus stiprinama skatinant vartotojų informuotumą apie tvarų vartojimą ir gamybos modelius bei praktiką ir sąžiningą bei etišką prekybą.

Savanoriškos įmonių pastangos taikyti atsakingesnę ir tvaresnę veiklos praktiką turėtų būti derinamos su didesniu verslo skaidrumu ir kova su korupcija, taip pat pastangomis skatinti ratifikuoti ir veiksmingai įgyvendinti tarptautines darbo ir aplinkos apsaugos konvencijas ES vykdant politinį dialogą su šalimis partnerėmis ir taikant ES prekybos politiką. Tvaraus vystymosi nuostatos taip pat įtrauktos į neseniai sudarytus ES prekybos ir investicijų susitarimus¹¹, o į kai kurias ES autonomines prekybos lengvatų priemones¹² įtraukta pagarba tarptautinėms žmogaus ir darbo teisėms bei aplinkos apsaugos ir gero valdymo konvencijoms. Ypatingą dėmesį reikės skirti sąžiningai ir skaidriai praktikai užtikrinti darbuotojų migrantų užimtumo ir elgesio su jais srityje.

Atsakingai veiklos praktikai būtina skirti ypatingą dėmesį ir imtis konkrečių veiksmų tam tikrose pramonės šakose, pavyzdžiui, kasybos ir medienos ruošos, nes šiuose sektoriuose privačių investicijų plėtros galimybės ir rizika yra itin didelės. Remdamasi šiuo metu remiamomis iniciatyvomis, pavyzdžiui, Gavybos pramonės skaidrumo iniciatyva (GPSI), Kimberlio procesu ir ES miškų teisės aktų vykdymo, miškų valdymo ir prekybos mediena (FLEGT) veiksmų planu, Komisija dės dar daugiau pastangų, kad padidintų skaidrumą gavybos pramonėje (naftos, dujų ir kasybos) ir miškų sektoriuje, leisdamai veiksmingai pasinaudoti GPSI sukaupta ir bendrovių atskleista informacija apie jų mokėjimus valdžios institucijoms už gamtos išteklių naudojimą, kurią pateikti reikalaujama pagal naujus ES teisės aktais nustatytus ataskaitų teikimo kiekvienoje šalyje reikalavimus. Be to, neseniai priimtas

¹⁰ „Atnaujinta 2011–2014 m. ES įmonių socialinės atsakomybės strategija“, [KOM(2011) 681 galutinis].

¹¹ Pavyzdžiui, Pagrindų susitarimas su Korėjos Respublika, pasirašytas 2010 m. gegužės 10 d.

¹² Pavyzdžiui, Bendroji lengvatų sistema (BLS+), pagal kurią reikalaujama, kad mažiausiai išsivysčiusios šalys, kurioms taikomos lengvatos pagal sistemą, ratifikuotų 27 tarptautines konvencijas bei jų laikytųsi, ir tokiu būdu savo teisės aktuose įtvirtintų būtiniausių darbo, aplinkos apsaugos ir kovos su korupcija sričių reikalavimus, kurių turi laikytis įmonės.

bendras komunikatas dėl atsakingo naudingųjų iškasenų pirkimo iš vietovių, kuriose vyksta konfliktas arba kuriose yra didelė tokio konflikto rizika, ir susijusio reglamento pasiūlymas¹³.

10 veiksmas. Skatinti tarptautines ĮSA gaires ir principus palaikant politinį dialogą ir vystomąjį bendradarbiavimą su šalimis partnerėmis ir didinti rinkos paskatas ĮSA viešųjų pirkimų srityje ir skatinant tvarų vartojimą bei gamybą.

2.4.2. Padidinti įtraukius verslo ir rinka paremtus sprendimus vystymosi labui

Kad augimas būtų integracinis, jis turi suteikti ekonomines galimybes, palankias siekiant tvarių pragyvenimo šaltinių, ypač skurstantiesiems. Privatusis sektorius gali tiesiogiai prisidėti prie integracinio augimo, vykdydamas ekonominę veiklą, darančią tiesioginį poveikį neturtingiesiems gerinant jų kaip klientų ir pirkėjų ekonomines galimybes iš paklausos pusės, ir kaip gamintojų, platintojų ar darbuotojų ekonomines galimybes iš pasiūlos pusės. Daugelis ES valstybių narių jau bendradarbiauja su bendrovėmis pagal įvairias partnerystės programas, išbandydamos tokius įtraukius verslo modelius¹⁴. Komisija gali atlikti pagalbinį vaidmenį, padėdama sukurti vietos paramos institucijų įtraukioms įmonėms ekosistemą pagal savo privačiojo sektoriaus plėtros programas. Be to, ji remia sėkmingų įtraukių verslo modelių atkartojimą ir plėtojimą stiprindama tinklus ir platformas, sudarančius palankesnes sąlygas privačiojo sektoriaus dialogui ir dalijimuisi žiniomis, suteiks daugiau informacijos apie esamas paramos paslaugas ir finansavimo galimybes ir sudarys palankesnes sąlygas bendrovių, finansų institucijų, darbuotojų ir darbdavių organizacijų, NVO, pagalbos teikėjų ir (arba) valdžios institucijų partnerystei.

11 veiksmas. Remti sėkmingų įtraukių verslo modelių ir naujoviškų, rinka paremtų vystymosi problemų sprendimų atkartojimą ir plėtojimą, stiprinant į veiklą orientuotas privačiojo sektoriaus platformas ir tinklus, kurie sudaro palankias sąlygas įmonėms ir kitiems subjektams dalytis žiniomis, partnerystei ir ryšiams užmegzti.

2.4.3. Sudaryti palankias sąlygas viešojo ir privačiojo sektorių partnerystei (VPSP) ir įvairių suinteresuotųjų šalių partnerystei

Viešojo ir privačiojo sektorių partnerystė, siekiant įgyvendinti projektą ar suteikti paslaugą, kurią tradiciškai teikia viešasis sektorius, gali būti veiksminga priemonė, kad viešųjų gėrybių tiekimas ir paslaugų teikimas neturtingiems žmonėms taptų patikimesnis ir įperkamesnis, papildant valdžios institucijų išteklius privačiojo sektoriaus investicijomis. Statybos sektorius ir mažo anglies dioksido kiekio technologijų ir efektyvaus išteklių naudojimo ekonomika yra pavyzdžiai, kur Europos kompetencija, per viešojo ir privačiojo sektoriaus partnerystę, gali pateikti novatoriškų sprendimų tokiose srityse kaip atsinaujinančioji energija, ekologiški pastatai arba kitos infrastruktūros paslaugos, kaip antai, vanduo ir sanitarija, atliekų tvarkymas ir transportas.

¹³ JOIN (2014) 8, 2014 2 28 ir COM(2014) 111, 2014 3 5.

¹⁴ Pavyzdžiui, Vokietijos programa „developp“, Austrijos ekonominių partnerysčių programa, SIDA verslo vystymuisi programa, arba iššūkių fondai, pavyzdžiui, įsteigti Tarptautinio vystymosi departamento (DFID) ir Nyderlandų užsienio reikalų ministerijos.

Šioje srityje Komisija ir toliau teiks techninę pagalbą valdžios institucijoms, siekdama stiprinti jų administracinius gebėjimus, nustatys teisinės bei reguliavimo sistemas ir gaires viešojo ir privačiojo sektorių partnerystei, skatins viešojo ir privačiojo sektorių dialogo mechanizmus, siekiant išnagrinėti galimybes VPSP ir remti teisinės ir reguliavimo sistemos reformas, pasitelks finansines priemones, skirtas pritraukti privatų finansavimą infrastruktūros projektams, stiprinant reikalavimus atitinkančių finansavimo institucijų skolinimo privačiajam sektoriui ir nuosavo kapitalo operacijas taikant ES derinimo priemones. Šią veiklą turėtų papildyti pastangos, siekiant pagerinti viešojo sektoriaus kompetenciją, skaidrumą ir valdymą, siekiant užtikrinti, kad pelno paskatos privatiems subjektams sutaptų su visuomenės interesais.

Vertinant ne tik klasikinę VPSP infrastruktūros sektoriuose, Komisija remia naujas partnerystės formas ir įvairių suinteresuotųjų subjektų partnerystę tarp nacionalinių ar vietos valdžios institucijų, įmonių ir NVO, siekiant išugdyti geresnius moterų ir kitų atskirtų patiriančių grupių gebėjimus ir užtikrinti pagrindinių paslaugų teikimą, pavyzdžiui, galimybę gauti tvarią ir įperkama energiją, vandenį, sveikatos priežiūrą ir švietimą, taip pat tokiose srityse kaip žemės ūkis ir mityba, ypač kaimo vietovėse.

2.4.4. Apibrėžti privačiojo sektoriaus vaidmenį ir atsakomybę pasaulinėje vystymosi darbotvarkėje

Komisijos komunikate „Deramas gyvenimas visiems“¹⁵ integracinio ir tvaraus augimo veiksmų, įskaitant pagrindinių funkcijų, susijusių su žmonių socialine raida, užtikrinimą ir deramų darbo vietų kūrimą, rėmimas laikomas viena iš penkių prioritetinių sričių, kuria turėtų būti paremta pasaulinė darbotvarkė po 2015 m. Ši darbotvarkė padės tinkamai išspręsti problemą siekiant integracinio ir tvaraus augimo tik tuomet, jei privatusis sektorius galės dalyvauti ją rengiant. Glaudžiai bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis Komisija visapusiškai dalyvaus nustatant aiškų ir aktyvų privačiojo sektoriaus vaidmenį vystymosi programoje po 2015 m. Ji taip pat pritaria tam, kas pripažįstama „Rio+20“ baigiamajame dokumente, kad aktyvus privačiojo sektoriaus dalyvavimas gali prisidėti užtikrinant tvarų vystymąsi ir pereinant prie integracinės ekologiškos ekonomikos. Tuo pačiu metu Komisija ir toliau dės pastangas siekdama įvykdyti savo įsipareigojimus, duotus Busano aukšto lygio forume pagalbos veiksmingumo klausimais, susijusius su veiksmingu viešojo ir privačiojo sektorių bendradarbiavimu vystymosi labui.

12 veiksmas. Patvirtinti Bendrą deklaraciją dėl viešojo ir privačiojo sektorių bendradarbiavimo ir imtis aktyvaus vaidmens įgyvendinant Partnerystę siekiant gerovės, užmegztą Busano aukšto lygio forumo privačiojo sektoriaus skirsnyje.

3. TOLESNI VEIKSMAI. PRIEMONĖS IR BŪDAI, SIEKIAM, KAD PRIVATUSIS SEKTORIUS TAPTŲ VYSTOMOJO BENDRADARBIAVIMO PARTNERIU

Komisija naudos įvairias savo nacionalinių, regioninių ir teminių programų priemones, kurios padėtų įgyvendinti ir integruoti savo požiūrį į privačiojo sektoriaus plėtrą ir išnaudoti privačiojo sektoriaus kaip vystomojo bendradarbiavimo partnerio potencialą. Įgyvendinant

¹⁵ COM(2013) 92 final.

pirmiau nurodytą požiūrį ir prioritetus reikės pritaikyti esamą politiką bei priemones ir ES vystomojo bendradarbiavimo priemones papildyti naujais veiksmais.

3.1. Struktūruoto dialogo ir bendrų veiksmų su privačiuoju sektoriumi sistema

Norint suprasti vietos privačiojo sektoriaus poreikius ir problemas ir išnaudoti Europos privačiojo sektoriaus potencialą bendradarbiauti vystymosi labui ir su įmonėmis besivystančiose šalyse, būtina numatyti erdvę privačiojo ir viešojo sektorių tarpusavio sąveikai ir bendradarbiavimui. Vietos lygmeniu Komisija, pasitelkdama ES delegacijas, skatins integracinį viešojo ir privačiojo sektorių politinį dialogą, remdama esamų arba naujų dialogo mechanizmų, pavyzdžiui, nacionalinių užimtumo, darbo ar eksporto tarybų, funkcionavimą, ir vykdys tikslinį privačiojo sektoriaus atstovų, įskaitant prekybos rūmų, socialinių partnerių, labai mažoms, mažosioms ir vidutinėms įmonėms atstovaujančių organizacijų, moterų verslininkių, ir neoficialaus sektoriaus įmonių ir darbuotojų, gebėjimų stiprinimą, siekiant pagerinti jų indėlį į tokio dialogo mechanizmus. Be to, Komisija panaudos savo politinį dialogą su šalimis partnerėmis, stengdamasi padidinti vyriausybių ir vietos valdžios institucijų norą atvirai diskutuoti su privačiojo sektoriaus atstovais.

Europos ir pasaulio lygmenimis Komisija prisidės kuriant dialogo ir veiksmingų bendrų veiksmų su privačiuoju sektoriumi sistemą, pageidautina, stiprinant esamas iniciatyvas, įskaitant neseniai įsteigtą Vystymosi politikos forumą (VPF)¹⁶, ir siekiant pagerinti atskirų Europos platformų ir programų koordinavimą. Artimesnių ryšių su bendrovėmis ir jų sektorių asociacijomis taip pat bus siekiama per sektorių lygmens dialogo mechanizmus, siekiant paskatinti privačiojo sektoriaus dalyvavimą ir rinkti paremtus sprendimus tvaraus žemės ūkio ir žemės ūkio verslo, tvarios energetikos, infrastruktūros ir socialiniame sektoriuose.

3.2. Sutelkti privačius išteklius vystymuisi naudojant derinimo priemones

Komisija pripažįsta, kad derinimas, kartu sujungiant ES dotacijas ir paskolas ar nuosavą kapitalą iš kitų viešųjų ir privačiųjų finansuotojų, yra svarbi priemonė siekiant pritraukti papildomų išteklių vystymuisi ir padidinti ES paramos poveikį. Per ES išorės bendradarbiavimo derinimo platformą Komisija bendradarbiauja su finansų įstaigomis, siekdama padidinti skatinamąjį derinimo poveikį, pritraukiant daugiau privačių lėšų, geriau panaudojant finansines priemones, pavyzdžiui, garantijas, nuosavą kapitalą ir kitas rizikos pasidalijimo priemones, skirtas investicijoms į infrastruktūrą. Atsižvelgdama į tai, Komisija taip pat ieško galimybių išplėsti derinimo taikymo sritį į tokias naujas sritis kaip tvarus žemės ūkis ir socialinis sektorius, ir sudaryti palankias sąlygas įgyvendinti daugiau projektų, turinčių didelį poveikį vietos privačiojo sektoriaus plėtrai, pavyzdžiui, gerinti MVĮ galimybes gauti finansavimą, regioninėse derinimo priemonėse kuriant specialias privačiajam sektoriui skirtas skiltis.

3.3. Panaudoti ES politinę svarbą integraciniam ir tvariam augimui remti

Rengiant šį komunikatą per konsultacijas su suinteresuotosiomis šalimis pareikštas bendras požiūris, kad ES politinė svarba yra santykinis pranašumas, kuriuo ji turėtų visapusiškiau naudotis remdama privačiojo sektoriaus plėtros tikslus. Šiuo tikslu Komisija sieks dar labiau

¹⁶ Komisija įsteigė VPF kaip erdvę daugelio suinteresuotųjų šalių dialogui, kurioje vietos valdžios institucijos, pilietinės visuomenės organizacijos ir privačiojo sektoriaus atstovai gali prisidėti prie ES vystymosi politikos sričių ir programų.

padidinti ES politikos sričių ir priemonių, susijusių su prekyba, įmonėmis, užimtumu ir kitomis svarbiomis sritimis, teigiamą sąveiką ir poveikį privačiojo sektoriaus plėtrai.

Vykdydama politinį dialogą su šalimis partnerėmis ir daugiašaliuose forumuose Komisija, konsultuodamasi su Europos išorės veiksmų tarnyba, toliau sieks užtikrinti įsipareigojimus laikytis tarptautiniu mastu sutartų atsakingos verslo praktikos principų ir gairių tokiose srityse kaip žmogaus ir darbo teisės, aplinkos apsaugos standartai, taip pat kova su korupcija ir mokesčiai. Ji taip pat išnagrinės, kaip geriausiai, palaikant politinį dialogą, spręsti tokius klausimus kaip verslo aplinkos reformos, kurios itin svarbios investicijoms, inovacijoms ir privačiojo sektoriaus plėtrai, įskaitant teisinę valstybę, kovą su korupcija, viešųjų finansų valdymą, mokesčių reformą ir valdžios institucijų gebėjimus ir veiksmingumą.

Galiausiai, Komisija toliau sieks biudžetinės paramos ir tiesioginių intervencijų sąveikos, siekdama privačiojo sektoriaus plėtros tikslų. Biudžetinė parama ir susijęs politinis dialogas gali naudingai paremti verslo aplinkos reformas šalyse partnerėse, skatinant stabilias makroekonominės sistemas, patikimą viešųjų finansų valdymą, biudžeto skaidrumą ir priežiūrą. Be to, pasiekti verslo aplinkos reformų gali padėti konkrečios reformų sutartys ir rezultatų rodikliai, kuriais daugiausia dėmesio skiriama privačiojo sektoriaus plėtrai.

Politinė ES svarba priklauso nuo Komisijos ir valstybių narių gebėjimo sutelkti jų įvairius pranašumus ir gebėjimus bendradarbiauti siekiant bendros strateginės vizijos. Geriau koordinuodama paramos teikėjus ir bendrą programavimą, ES kalbės vienu balsu ir galės geriau pasinaudoti tuo, kad daugumoje šalių partnerių ji viena didžiausių paramos teikėjų, teikiančių paramą integracinei ir tvariai ekonominei plėtrai.

Didindamas investicijas besivystančiose šalyse bei aktyviau dalyvaudamas vystomajame bendradarbiavime privatusis sektorius siunčia stiprų signalą apie svarbų vaidmenį, kurį jis gali atlikti prisidėdamas prie integracinio ir tvaraus augimo besivystančiose šalyse. Šiame komunikate išdėstyta strategija sudarys galimybes Komisijai palengvinti ir pagreitinti tiek vietos, tiek Europos įmonių dalyvavimą siekiant apčiuopiamų ir teigiamų vystymosi rezultatų vietoje.